

FoU i välfärdssverige

Igår – idag – imorgon.

Margareta Forsberg

2023

Förord

Socialt arbete är i ständig förändring. Välfärdens utmaningar tar nya former och nya samhällsfenomen dyker upp längs vägen. Det sociala arbetet behöver mötas med agilitet, kompetens och säkerställd kunskap. Kunskap som möter praktikens utmaningar. På plats, här och nu.

Ett mycket stort antal av Sveriges kommuner har kopplingar till en forsknings- och utvecklingsenhet (FoU) vars uppgift är att vara ett kunskapsbyggande stöd till det sociala arbetet och praktiken. Denna karta av FoU-verksamheter är brokig. Uppdragen, förväntningarna, finansieringen av dessa enheter ser mycket olika ut och vittnar om en osäkerhet, kanske till och med okunskap, om på vilket sätt det kommunala arbetet kan främjas med stöd av forskning och utveckling.

FoU-enheterna själva har genom åren också brottats med hur de ska ta sig an sin digra uppgift att ge stöd genom forskning och utvecklingsarbete. Föreningen för FoU-enheter inom välfärdsområdet, FoU Välfärd, samlar sina medlemmar för att driva FoU-arbetet framåt på nationell nivå, och för att stötta de lokala enheterna.

Men vi tror vi kan bättre.

FoU kan och bör spela en viktig roll i utvecklingen av det sociala arbetet. Vi ser också att FoU Välfärd, som organisation, kan bidra mer som samarbetspart i det nationella perspektivet.

Hur skulle vi då kunna ta steg framåt?

FoU Välfärd gav Margareta Forsberg, fil dr och oberoende utredare, i uppdrag att reda i frågan. Utredningen sätter fingret på ett flertal utmaningar, möjligheter och lyfter även förslag till vidare utveckling, både för det lokala FoU-arbetet, men också för FoU Välfärds fortsatta utveckling.

Åsa Hedberg Rundgren

Ordförande, FoU Välfärd

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
BAKGRUND	2
UPPDRAGET	2
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
METOD.....	3
AVGRÄNSNING OCH FOKUS	3
FOU I VÄLFÄRDSSVERIGE	4
UPPDRAG OCH ORGANISATION	4
KORT HISTORIK	4
ETT HETEROGENT OCH RÖRLIGT SAMMANHANG.....	5
OLIKA VILLKOR.....	6
FOKUS OCH ARBETSSÄTT.....	7
RSS	8
RSS-UPPDRAGET	8
STUDIER OM RSS.....	9
INTERVJUER OCH REFLEKTIONER.....	10
RSS, PARTNERSKAPET OCH FOU:ERNAS ROLL.....	10
<i>Reflektion</i>	10
SAMVERKAN MELLAN FOU-MILJÖER	12
<i>Samarbete idag</i>	12
<i>Vad behövs i framtiden?</i>	13
<i>Reflektion</i>	14
NATIONELL NIVÅ.....	14
<i>Nationella aktörer</i>	14
<i>Vad säger de nationella aktörerna?</i>	15
<i>Reflektion</i>	18
FOU VÄLFÄRD.....	18
<i>Föreningen</i>	18
<i>Vad säger medlemmarna?</i>	18
<i>Vad säger de nationella aktörerna?</i>	21
<i>Reflektion</i>	21
VÄGAR FRAMÅT?	22
SAMLAT BIDRAG TILL KUNSKAPSBASERAT ARBETE.....	22
FOU VÄLFÄRDS FORTSATT ROLL	22
FORTSATT ARBETE MED BEFINTLIGA RESURSER	23
FORTSATT ARBETE, MED RESURSFÖRSTÄRKNING.....	24
EKONOMI.....	26
REFERENSER.....	27
BILAGA 1 INTERVJUADE FOU-MILJÖER OCH ENSKILDA PERSONER	28
BILAGA 2 INTERVJUADE NATIONELLA AKTÖRER.....	29

Sammanfattning

Föreningen FoU Valfärd har beställt en utredning om hur det kommunala välfärdssystemets utmaningar skulle kunna mötas mer kraftfullt genom praktisknära forskning och utveckling. Utredningen undersöker också hur föreningens fortsatta roll skulle kunna se ut.

Intervjuer har gjorts med tolv, av 28, FoU-miljöer som är medlemmar i FoU Valfärd samt med representanter för nio olika nationella myndigheter och organisationer, tillika med Socialdepartementet. Även skriftliga underlag har studerats.

Rapporten handlar om de FoU:er som arbetar med det kommunala välfärdsarbetet. En kort överblick visar på ett heterogent sammanhang i ständig förändring, men med det gemensamma uppdraget att öka såväl kunskap som omsättning av kunskap i kommunerna.

FoU:erna beskriver olika relationer till de nationella samverkans- och stödstrukturer (RSS) som under senare år vuxit fram. Här finns behov av fortsatt dialog vilket RSS-systemets karaktär av dialogbaserad samverkan bör ge goda förutsättningar för.

FoU:erna uttrycker önskemål om mer utvecklad samverkan även sinsemellan, kring specifika frågor. Delvis finns detta redan men ofta stannar kunskap, och användning av denna, lokalt.

Hos de nationella aktörerna varierar kunskapen om FoU men generellt menar man att FoU:erna bör kunna vara mer synliga än de är idag och att den kunskap som genereras här, på ett mer systematiskt sätt, skulle kunna lyftas fram för att komma samhället tillgodo. De nationella aktörerna är också generellt positiva till fördjupade kontakter med FoU-miljöerna och därmed med föreningen FoU Valfärd.

För medlemmarna spelar FoU Valfärd en viktig roll men det finns också en oro för att styrelsen inte ska orka driva arbetet. Diskrepansen mellan styrelsens ambitioner att kontinuerligt utveckla sitt och föreningens arbete, kombinerat med bristen på administrativa resurser och det faktum att arbetet till stor del sker på ideell basis, gör systemet skört.

I detta heterogena och rörliga landskap finns behov av en stadga, en tydlig struktur som kan förvalta initiativ så att de leder till utveckling av modeller och arbetsformer som i sin tur kan leva vidare och fördjupas över tid.

Utredningen visar att det finns behov av någon form av resursförstärkning för att stärka FoU-miljöerna i att kunna bidra mer samlat till den övergripande kunskapsutvecklingen och användningen av kunskap på nationell nivå. Denna uppfattning finns såväl bland FoU-miljöerna själva som hos de flesta intervjuade aktörer med nationell överblick/nationellt ansvar. Rapporten diskuterar hur en sådan resursförstärkning skulle kunna se ut.

Utredningen uppmanar till sist styrelsen att, tillsammans med intresserade aktörer, gå vidare och undersöka konkreta möjligheter för en resursförstärkning.

Bakgrund

Det svenska välfärdssystemet har idag stora utmaningar. Den demografiska utvecklingen, den oroliga omvärlden och svårigheter med kompetensförsörjning, inte minst i många välfärdsyrken, är bara några av de faktorer som lyfts i flera offentliga utredningar (exempelvis: SOU 2020:08; SOU 2020:19, SOU 2020:47).

Ett sätt att möta dessa utmaningar är med kunskapsbaserad utveckling av kompetens, arbetsmodeller och system inom välfärdsområdet genom praktisknära forskning och utveckling.

Inom välfärdsområdet finns ett relativt stort antal enskilda verksamheter för forskning och utveckling (FoU). Denna rapport handlar om FoU-miljöer som arbetar med inriktning mot det välfärdsarbete som bedrivs inom den kommunala sektorn och som huvudsakligen riktas till olika grupper i behov av samhällets stöd.

I FoU-miljöerna arbetar disputerade forskare och erfarna analytiker – ofta tillsammans med olika slags utvecklingsledare. Dessa verksamheter utgör därmed en typ av forskningsmiljö där närhet till praktisk verksamhet gör att resultat, både egna och andras, lätt kan förmedlas till och omsättas i praktisk verksamhet. Intresseföreningen för FoU-enheter inom välfärdsområdet (FoU Välfärd) samlar idag ett trettiotal sådana FoU-miljöer.

En återkommande reflektion, såväl från FoU Välfärds styrelse som från enskilda FoU-verksamheter och flera organisationer med nationell överblick, är att det inom FoU-miljöerna finns en underutnyttjad potential att möta välfärdens utmaningar.

FoU Välfärd har mot bakgrund av ovanstående tagit initiativ till den utredning som redovisas i denna rapport. Förhoppningen är att rapporten ska kunna bidra till fortsatta diskussioner och utvecklingsarbete hos de berörda FoU-miljöerna och relevanta nationella aktörer men även hos FoU-miljöernas lokala intressenter.

Uppdraget

Syfte och frågeställningar

Utredningens syfte handlar om att

- undersöka hur arbete i FoU-miljöerna samlat kan bidra till lösningar på utmaningar i den svenska välfärden
- belysa hur FoU Välfärd skulle kunna utveckla sitt arbete för att stödja sina medlemmar och att undersöka hur föreningens framtida roll skulle kunna se ut.

Aktuella frågeställningar har varit:

- Hur ser kontakter med nationella aktörer ut och hur tas FoU-arbetet omhand på nationell nivå?
- Går det att samla flera FoU-miljöer i ett gemensamt arbete kring specifika frågor?
- Hur kan en överblick över kunskap som genereras i FoU-miljöerna främjas?

- Vilken roll spelar FoU Velfärd och kan dess roll utvecklas för att bidra ytterligare till att stärka FoU-arbetet inom välfärdsområdet? I så fall hur?

Metod

För att söka svar på frågeställningarna har intervjuer gjorts med tolv FoU-miljöer av olika karaktär (storlek , organisation, finansiering m.m.) och med geografisk spridning över landet (Bilaga 1). Intervjuer har även gjorts med representanter för nio olika nationella myndigheter och organisationer samt med Socialdepartementet (Bilaga 2). Ett par kompletterande intervjuer har gjorts med några enskilda personer som kunnat bidra till arbetet utifrån sina specifika erfarenheter och kunskaper.

Under arbetet har ett antal texter, rapporter och vetenskapliga artiklar, identifierats (se referenslista). Dessa har använts för att beskriva den historiska bakgrunden och som komplement till den information som kommit fram i intervjuerna. De har också bidragit till de samlade reflektionerna och slutsatserna i denna rapport.

Avgränsning och fokus

I centrum för rapporten finns de FoU:er vars verksamhetsfokus ligger på det kommunala välfärdsarbetet. En avgränsning har gjorts vad gäller exempelvis FoU-miljöer inom regionernas ansvar för hälso- och sjukvård och andra FoU-miljöer som inte har fokus på det kommunala välfärdsuppdraget.

FoU i välfärdssverige

Uppdrag och organisation

FoU:er som arbetar med de kommunala välfärdsuppdragen arbetar med frågor som är aktuella inom socialtjänst, inom kommunal hälso- och sjukvård samt inom arbetsmarknadsområdet. Olika grupper i samhället berörs (barn & unga; äldre; personer långt ifrån arbetsmarknaden; personer med psykisk ohälsa, osv.) Det förekommer också undersökningar som tangerar andra områden, exempelvis skola och fysisk samhällsplanering.

Driftsformerna varierar kraftigt och identifierade huvudmän för FoU:er organiserade inom FoU Välfärd är:

- enskilda kommuner
- kommuner i samverkan (kommunalförbund)
- stiftelse
- universitet eller högskola (som centrumbildning)
- regioner

FoU-verksamheternas övergripande uppdrag kommer från respektive huvudman och formuleras i regel utifrån de konkreta behov som finns i de lokala välfärdsverksamheterna. Det är inte heller ovanligt att FoU-verksamheterna åtar sig uppdrag från nationella aktörer, exempelvis Sveriges kommuner och regioner (SKR) och olika statliga myndigheter.

Arbetet gränsar till, och överlappar ibland, FoU-arbete som bedrivs inom andra sektorer, exempelvis regional hälso- och sjukvård, skola och samhällsplanering. Framför allt har FoU:erna ofta nära kontakt med, och ibland även organisatoriska o/e finansiella kopplingar till, de regioner de verkar inom. Detta är särskilt aktuellt och tydligt när det gäller områden och målgrupper som kommunerna arbetar med och som också är aktuella för insatser från regionernas hälso- och sjukvård, till exempel personer med samsjuklighet och äldre människor med vårdbehov.

Alla FoU-verksamheter har någon form av finansiering från sina huvudmän. För de flesta möjliggör detta att det går att bedriva en mindre basverksamhet, utifrån vilken man sedan söker medel från olika finansiärer och för medarbetare kopplade till specifika projekt. Det innebär att den finansiering man får från huvudmännen utgör olika stor andel av respektive FoU:s totala ekonomi. Det finns exempel på FoU:er där denna basfinansiering utgör endast runt 12 procent av den totala budgeten. Det finns dock även exempel på FoU:er som helt finansieras av sin huvudman och som inte alls arbetar med uppdrag knutna till externa medel.

Kort historik

Under slutet av 1990-talet, och med stöd av olika statliga initiativ och satsningar, växte ett antal FoU-verksamheter inom välfärdsområdet fram i Sverige. För att stimulera FoU-enheternas utveckling och underlätta för dem att få kontakt och utbyta erfarenheter sinsemellan, arrangerade Socialstyrelsens utvecklingsenhet, runt millennieskiftet, årliga konferenser.

De första miljöer som kan sägas bedriva FoU-arbete bildas redan på 1970-talet (*Kommunförbundet Norrbotten et al 2016*). Under sent 1990-tal och början av 2000-talet växer allt fler FoU-miljöer fram. 2010 kommer rapporten *FoU i kommuner, landsting och regioner* (*Dalarnas forskningsråd et al. 2010*). I denna görs en kartläggning som bygger på material inhämtat från 136 olika FoU-miljöer. I rapporten behandlas FoU inom hälso- och sjukvård och FoU-verksamheter som arbetar med de kommunala välfärdsfrågorna inte separerade från varandra. Under efterföljande år går dock kommunernas och regionernas FoU-verksamheter successivt alltmer skilda vägar och idag finns de huvudsakligen i varsitt organisatoriskt sammanhang.

Höög och Eliasson beskriver förekomst av kommunala FoU-miljöer i en kommande rapport om kommundialoger:

Socialstyrelsen (2004) redovisade att det 2003 fanns ett 40-tal FoU-miljöer som arbetade in mot socialtjänstens område. Fem år senare fanns det 35 regionala FoU-enheter som hade finansierats via statligt stöd eller via uppdrag från kommunerna och andra aktörer (SOU 2008:18). På föreningen FoU Välfärds hemsida framkommer att det idag är 28 FoU-miljöer som är medlemmar i föreningen, vilka främst innefattar lokala och regionala FoU-miljöer inom socialtjänstens område (FoU Välfärd – Om FoU Välfärd).

Höög & Eliasson 2023 s. 4 (In press)

Ett heterogent och rörligt sammanhang

Under 2000-talets första decennium tog dåvarande SKL¹ (nu SKR) tillsammans med Dalarnas forskningsråd, inom det så kallade IKA-projektet, fram fyra rapporter om FoU-verksamhet i kommuner, landsting och regioner. Dessa kallades också IKA-rapporter, där akronymen står för "identifiera, kartlägga och analysera".

IKA-rapporterna var ett resultat av aktivitet som följde på 2005 års forskningspolitiska proposition och bottnade i en ambition att få en tydligare bild av FoU-aktiviteter och -verksamheter i kommuner och landsting. Särskilt två av rapporterna, nummer ett (Möller 2005) och nummer tre (Dalarnas forskningsråd 2010), ger intressanta beskrivningar av dåtidens FoU-verksamhet inom kommunernas ansvarsområden.²

Även IKA-rapporterna beskriver ett heterogent men också rörligt landskap – där FoU-verksamheter kommer och går. De uppstår, ofta utifrån lokala och enskilda initiativ, men läggs också ned. Denna bild förstärks ytterligare vid en nutida läsning av en antologi från 2009 med titeln *Gott & blandat. Om FoU-miljöer i kommuner, landsting och regioner*. Även denna utgiven av Dalarnas forskningsråd i samverkan med Socialstyrelsen och SKL. Med det perspektiv som tiden ger är det visserligen lätt att se vissa långa utvecklingslinjer men också just ett ständigt föränderligt landskap.

IKA-rapport tre (Dalarnas forskningsråd et al. 2010a) bygger på resultat från en enkät som skickades ut till 136 FoU-miljöer. Av rapporten framgår att de flesta av de undersökta FoU-miljöerna var knutna till landsting/region och endast en mindre del till kommunal verksamhet.

---

¹ Sveriges kommuner och landsting

² Rapport nummer två (Ohlin, 2007) fokuserar på förekomsten av FoU-strategier och nummer fyra (Dalarnas forskningsråd et al. 2010b) på FoU på landstings- och regionnivå.

I rapporten lyfter författarna statens stöd till forskning och utveckling inom näringslivet och menar att stödet till FoU-verksamhet bedriven i välfärdens olika organisationer, får betydligt mindre uppmärksamhet. (s. 16)

Olika villkor

Det finns också skillnader i välfärdsarbetet mellan kommunal och regional verksamhet. Historiskt har kommunernas uppgift varit att lösa praktiska problem och i jämförelse med verksamheter inom till exempel det medicinska området, ses ännu idag en tydlig brist på vetenskaplig förankring och strukturer för att utveckla och understödja kunskapsbaserat arbete i kommunernas arbete. Den starkare koppling till forskning som finns inom hälso- och sjukvården syns tydligt i IKA-rapporterna (Möller 2005; Dalarnas forskningsråd et al. 2010a).

Temat fördjupas inte här, men skillnaden mellan kommunal och regional verksamhet i relation till kunskapsbaserat arbete, har långa historiska rötter och är fortsatt aktuell. Följande citat ur en artikel om kunskapsbaserat socialt arbete i Socialvetenskaplig tidskrift från 2022 kan få utgöra en aktuell illustration:

Ett villkor för att lyckas gå mot en kunskapsorganisation är att stimulera ett närmre samarbete mellan praktikens, professionens och akademins företrädare och utveckla socialtjänsten som forskningsmiljö. Inom hälso- och sjukvården, som utgör förebild för de statliga satsningarna på evidensbaserad kunskapsstyrning av socialtjänsten, ser forskningslandskapet annorlunda ut på många sätt. En viktig skillnad är att skiljelinjen mellan akademi och praktik inte är lika skarp. Det finns ingen kommunal motsvarighet till universitetssjukhusens ställning som del av den akademiska verksamheten. Det finns inte heller någon kommunal motsvarighet till de kliniska forskartjänster som regionerna erbjuder. (...) Den som i dag väljer att bli forskare gör också valet att lämna den praktiska utövningen av socialt arbete och vice versa.

Avby & Melke 2022, s. 200

SKR samlar och administrerar ett nätverk för FoU-chefer inom regionernas hälso- och sjukvårdsområde med syfte att facilitera erfarenhetsutbyte och ge stöd till SKR i deras arbete med intressebevakning inom området. Nätverket träffas fysiskt två gånger per år och däremellan i digitala möten. Ofta bjuds externa aktörer in, exempelvis statliga utredningar eller myndigheter, för information och diskussion om olika frågor. SKR har också tillsammans med nätverket tagit fram ett positionspapper om klinisk forskning.

På motsvarande sätt leder Vetenskapsrådet (VR) ett nätverk för statliga myndigheter som bedriver eller finansierar FoU-verksamhet. I detta nätverk deltar drygt 60 myndigheter och de träffas två gånger per år. En koordinator från VR leder planeringen med stöd av en styrgrupp. Frågor som tas upp kan handla om tillgången till facklitteratur och databaser, hur myndigheterna ska arbeta med externa vetenskapliga råd, hur den egna verksamheten bör utvärderas eller hur de kan arbeta med implementering av FoU. VR har också tagit fram en handbok till stöd för FoU-verksamheterna.

De frågor som tas upp i de två nätverken är mycket aktuella också för FoU:er med fokus på den kommunala sektorn. För FoU-chefer inom denna sektor finns dock inte något motsvarande nätverk.

Fokus och arbetssätt

De 28 FoU-miljöer som idag (2023) är medlemmar i FoU Välfärd skiljer sig, som konstaterats, åt på många sätt. De har olika storlek, uppdrag, personalsammansättning, huvudmannaskap, inriktning, organisering, finansiering. Det som förenar dem är uppdraget att öka såväl kunskap som kunskapsanvändning inom de delar av välfärdsområdet som vilar på de svenska kommunerna.

Kommunernas välfärdsuppdrag utgörs framför allt av insatser inom individ- och familjeomsorg (Ifo), funktionsstöd, kommunal hälso- och sjukvård, äldreomsorg, stöd till personer långt från arbetsmarknaden, stöd till personer med beroendeproblematik. Några FoU-miljöer är mer specifikt inriktade på vissa av dessa grupper, och här är det framför allt äldreområdet som verkar dominera³, medan andra genomför studier och utvecklingsarbete som rör samtliga nämnda områden. Vissa FoU-miljöer tangerar också strukturellt socialt arbete genom projekt som rör samhällsplanering/samhällsbyggnad och en del gör uppdrag inom skolområdet.

För att utföra sitt uppdrag arbetar FoU-miljöerna på många olika sätt, exempelvis genom att utföra utvärderingar, systematiska uppföljningar, kartläggningar, utredningar och olika typer av praktisknära forskning, programteorianslys, utbildning, implementerings- och processtöd. Projekten kan variera betydligt – både i omfattning och i vetenskaplig ambition. Som exempel kan ett projekt bestå av ett antal workshops med berörda aktörer (exempelvis tjänstepersoner eller ”brukare”), en utvärdering under ett antal månader eller ett forskningsprojekt som sträcker sig över flera år.

Ett gemensamt drag är dock att kunskap av relevans för verksamheterna också ska omsättas i praktisk verksamhet. För att uppnå detta arbetar FoU-miljöerna med flera olika metoder. En sådan kan vara ett samskapande i själva projekten, där exempelvis socialsekreterare involveras som aktörer i en forskningsstudie eller som deltagare i referensgrupper. En annan kan vara en eller flera workshops där deltagarna reflekterar över på vilka sätt de skulle kunna integrera ny kunskap i sitt uppdrag.

Ett centralt signum är att FoU-verksamheterna verkar i gränslandet mellan praktisk verksamhet och vetenskaplig forskning. De bedriver forskning och utvecklingsarbete i nära samverkan med den kommunala praktik som de arbetar i relation till. Den bild som ges i rapporten *Utanför det akademiska rummet* (2016;SKL m fl) är fortfarande högst relevant:

”Det finns ingen enhetlig definition av den verksamhet som bedrivs vid de olika FoU-miljöerna. Det finns stora lokala variationer. Men några kännetecken är:

- Nära samverkan med uppdragsgivarna.
- Nära samverkan med lärosätena.
- Stärka integrationen mellan praktik, utvecklingsarbete och forskning.
- Göra kunskap känd och ta tillvara personalens erfarenheter.
- Erfarenhetsbaserad kunskap.
- Deltagarorienterade metoder för synliggörande av kunskap.
- Skapa mötesplatser för dialog och reflektion.

---

³ Under 2000-talets första decennium fördelades olika typer av stimulansmedel för att särskilt stödja utvecklingen av FoU-miljöer inom äldreområdet. Detta är sannolikt den historiska förklaringen till att ett antal FoU-verksamheter fortsatt har denna specifika inriktning.

- Utforskande arbetsätt.
- Lättillgänglighet och flexibilitet.
- Gränsöverskridande lärande.”

SKL et al. 2016, s 15.

Sammanfattningsvis utgör alltså FoU-verksamheterna ett slags stödstrukturer för den kommun eller de kommuner den arbetar för, när det gäller att stärka kunskapsanknytningen för det lokala/regionala välfärdsarbetet.

Detta knyter an till de *Regionala Samverkans- och Stödstrukturer*, RSS, som samordnas av SKR.

RSS

RSS-uppdraget

Indelningen av RSS följer huvudsakligen länsgränserna, med undantag för Västra Götalandsregionen, där det finns fyra RSS:er, ett för respektive kommunalförbund i länet.⁴

SKR samordnar nationellt ett antal RSS-nätverk och på deras [hemsida om RSS⁵](#) framgår att:

De regionala samverkans- och stödstrukturerna verkar på länsnivå, för samverkan och utveckling. De är utformade efter förutsättningar och behov i respektive län.

RSS stödjer huvudmännen i samverkan kring frågor som rör socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det gäller både samverkan mellan kommunerna i länet och samverkan mellan kommunerna i länet och regionen.

Vidare att:

På regional och lokal nivå bidrar RSS till utvecklingen av evidensbaserad praktik anpassat till regionala och lokala prioriteringar, vilket kan innebära att:

- identifiera behov av kunskapsutveckling
- samla och sprida bästa tillgängliga kunskap och beprövad erfarenhet
- stödja systematisk uppföljning och analys
- stödja systematiskt förbättringsarbete och implementering
- stödja kompetensutveckling.

I RSS-systemet finns ett övergripande nätverk av representanter från respektive län/delregion och olika tematiska nätverk; exempelvis nätverk för frågor om barn och unga, för stöd till uppföljning och analys, för missbruk och beroende, med mera (se [SKR:s hemsida](#) för mer information).

⁴ Västra Götaland har även en femte representation i RSS-systemet. Denna utgörs av "[Västkom](#)", en samverkansorganisation mellan de fyra kommunalförbunden.

⁵ Hämtat 230511

Studier om RSS

Studier av RSS har publicerats i ett par vetenskapliga artiklar. I den ena artikeln (Hjelte et al. 2022a) konstaterar författarna att synen på nationell kunskapsstyrning har förändrats över tid, från ett slags top-down modell till ett mer dialogbaserat förhållningssätt. Detta har medfört en större tonvikt på samverkan mellan nationell och lokal nivå. Genom att denna samverkan bygger på frivillighet menar författarna emellertid också att kunskapsstyrningen och RSS:ernas funktioner framstår som ömtåliga.

Den andra artikeln (Hjelte et al. 2022b) identifierar olika förväntningar på RSS från nationell och lokal nivå och beskriver hur de RSS-representanter man intervjuat, upplever en känsla av otillräcklighet och av att inte kunna möta de förväntningar de uppfattar att de har på sig. De intervjuade beskrev också en upplevelse av oklarhet avseende sin roll och sitt uppdrag. Artikelförfattarna menar att resultaten indikerar en brist på gemensam förståelse mellan olika aktörer i kunskapsstyrnings-systemet. De menar att om man ska uppnå själva målet med kunskapsstyrning är det nödvändigt att etablera en sådan gemensam förståelse av relationerna mellan förväntningar och förutsättningar för samverkan mellan nationella, regionala och lokala aktörer.

Intervjuer och reflektioner

Hittills har texten huvudsakligen fokuserat på att ringa in FoU-verksamhet inom det kommunala välfärdsuppdraget, dess historik och karaktär liksom dess nuvarande kontext. Följande avsnitt bygger på de intervjuer som gjorts med FoU-miljöer, nationella organisationer och enskilda sakkunniga.

RSS, Partnerskapet och FoU:ernas roll

RSS:erna utgör en del i [Partnerskapet](#) för kunskapsstyrning inom socialtjänsten. Partnerskapet hålls samman av ett kansli med två personer från SKR och två från Socialstyrelsen.

I intervjuerna (både med de enskilda FoU:erna och med nationella aktörer) återkommer formuleringar som handlar om att det nationella kunskapsstyrningssystemet i sina olika delar är svårt att förstå. Det finns flera personer som menar att det över tid har utvecklats och successivt fått tydligare konturer, men sammantaget beskrivs det fortsatt som svåröverskådligt. Dessa kommentarer ligger mycket nära det som beskrivs i artikel nummer två (Hjelte et.al. 2022b) ovan. Olika FoU-verksamheter beskriver vidare mycket olika relation till de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS:erna).

En av de större FoU-verksamheterna nämner den RSS man tillhör som mycket central för verksamheten och dess framgång. *”Det är en stor styrka att vara placerad i en RSS”*. Det finns också exempel där en FoU-chef är en av två regionrepresentanter i det övergripande RSS-nätverket. Parallellt finns det andra FoU:er som beskriver att man inte har någon koppling till RSS över huvud taget. *”Vi ingår inte i det. Har ingen koppling till det utifrån vårt uppdrag”*. Emellan dessa ytterpositioner finns olika grad av kännedom och olika grad av koppling till RSS bland de intervjuade FoU-verksamheterna.

Något mer än hälften av de personer med nationell överblick som intervjuats, beskriver att de inte upplever något aktivt samtal om FoU:erna och den roll de spelar, i de olika RSS-nätverk de ingår i. FoU har visserligen en närvaro genom att FoU Välfärd har representation i nätverken, men man menar att övriga aktörer inte (eller sällan) lyfter fram FoU-verksamheterna som viktiga aktörer i RSS-sammanhanget.

Att vara en FoU-verksamhet innebär att balansera mellan forskning och utveckling, mellan ”F och U”. Beskrivningar som anknyter till denna balansakt återkommer ofta i intervjuerna och informanter betonar att man som FoU-verksamhet har ett bredare uppdrag än att enbart vara del av en RSS-samverkan. Dels pekar man på den kunskapsgenererande utvecklingsroll man har i relation till de lokala verksamheterna. Dels lyfter man den vetenskapliga kunskapsutveckling som ligger i att arbeta med praktisknära forskning. Här refereras också till FoU:ernas koppling till universitet och högskolor och det större akademiska systemet, såväl nationellt som internationellt.

Reflektion

I den mån vi fokuserar på RSS som en samverkansstruktur mellan lokal och nationell nivå är det inte givet att FoU bör vara en integrerad del i denna. Om vi däremot tar fasta på ordet

stödstruktur, väcker det andra tankar. En FoU-verksamhet är ju de facto ett stöd (till kunskapsutveckling) i den kontext där den verkar. Därmed är det rimligt att tänka att den alltid bör ha någon form av koppling till "sin" RSS. Att man i denna arbetar aktivt med båda delarna, samverkan respektive stöd, i sitt uppdrag och att en del av det stödet utgörs av den lokala FoU-verksamheten.

Reflektioner i intervjuerna visar även på behovet av att se och förstå FoU:ernas roll i den kontext där de verkar, liksom att se att FoU:erna har vissa uppdrag som har stark koppling till det arbete som bedrivs inom RSS-strukturen, men till delar också har uppdrag som inte självklart har någon koppling till densamma. Hur det lokala uppdraget formuleras kommer också alltid att vara en fråga för de lokala aktörerna och beslutsfattarna.

RSS:erna är alltså del av Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten. Det finns anledning att reflektera över begreppet "kunskapsstyrning", dess grund i evidensbaserad praktik och vad det innebär för olika aktörer. I artikeln '*State governing of knowledge*' – *constraining social work research and practice* av Jacobsson och Meuwisse (2018) problematiserar författarna begreppet:

Evidensbaserad praktik (EBP) har lanserats, spridits och etablerats i socialt arbete i Sverige under det senaste decenniet. Idag är effektstudier högt värderade och "what works" förekommer som honnörord inom offentlig förvaltning. Denna typ av medicinska sätt att förstå och undersöka sociala problem prioriteras framför de breda samhällsvetenskapliga perspektiv som socialt arbete vilar på. Utvecklingen har kulminerat i ett institutionaliserat system som kallas statlig kunskapsstyrning.

Jacobsson och Meuwisse 2018, s 1 (förf. översättning)

I artikelns slutsatser skriver författarna att

...de rationella antaganden som ligger till grund för evidensbaserad praktik, kräver ideala förutsättningar frikopplade från komplexitet. En rimlig slutsats är att ansträngningar att eliminera den oförutsägbara stökigheten i socialt arbete medför en kostnad: en djup förlust av mening.

Ibid. s 287 (förf. översättning)

Ett begrepp, vid sidan om kunskapsstyrning, som ofta förekommer i diskussionen om kunskapsutveckling inom det kommunala välfärdsområdet, är *kunskapsbaserad praktik*.

Kunskapsbaserad praktik är till sin natur ett bredare begrepp än kunskapsstyrning och innehåller inte heller det mått av direktiv som ligger i ordet *-styrning*. I några av intervjuerna har reflektioner förekommit kring spänningen mellan de två förhållningssätt som antyds i begreppen, men allmänt är intrycket att man i stort sett menar samma sak med de två sätten att uttrycka sig i frågan. Här skulle emellertid en fördjupad diskussion vara välkommen och i

en sådan skulle FoU-miljöerna, med sin närhet till (det "stökiga") fältet och dess komplexitet, på ett öppet och konstruktivt sätt kunna bidra till att hitta en väg framåt.

På vilket sätt FoU:erna som stödstrukturer kan/ska uppmärksammas och komma till tydligare användning också i den löpande samverkan som sker inom ramen för RSS-systemet är en angelägenhet att diskutera inom ramen för detta system. RSS-systemets karaktär av dialogbaserad samverkan bör ge goda förutsättningar för att utveckla och fördjupa en sådan diskussion.

Samverkan mellan FoU-miljöer

Samarbete idag

I intervjuerna utkristalliseras fem olika typer av kontakt och/eller samverkan mellan de olika FoU-miljöerna:

- ett nätverk av kommunikatörer
- del i omvärldsorientering
- gemensamma projekt som initierats genom personliga kontakter
- kontinuerlig kontakt i det egna närområdet (stad, län, region)
- strategiskt arbete för gemensam utveckling och projekt.

Sedan 2009 finns ett **nätverk av kommunikatörer** från drygt hälften av de 28 FoU-miljöerna som är medlemmar i FoU Välfärd. Nätverket har en överenskommelse om att mötas två gånger om året. Nätverket utgör idag inte i första hand ett stöd för FoU Välfärds styrelse, utan fungerar huvudsakligen som ett professionsnätverk, där man möts utifrån de gemensamma utmaningar som ett kommunikationsarbete i en FoU-verksamhet kan innebära. Man byter erfarenheter, får tips av varandra och har även tillsammans arrangerat utbildningar av relevans just för kommunikationsarbetet.

Som **del i omvärldsorientering** beskriver flera FoU:er att man, när man står inför att påbörja ett nytt projekt, undersöker om någon redan gjort något liknande. Här använder man sig av personliga kontakter, FoU Välfärds hemsida, andra databaser (GUPEA, DIVA med flera) och genom breda sökningar på nätet. Vad som eventuellt gjorts på andra FoU:er är alltså en del i en större mängd av möjlig information.

Flera berättelser handlar om **personliga kontakter**. Dels att man av olika skäl har relationer till personer som arbetar på andra FoU:er och därför håller sig någorlunda uppdaterad om vad som sker där. Dels att relationer har utvecklats ur samtal som uppstått när man träffats på exempelvis FoU Välfärds årliga konferenser. Ibland har detta lett till fortsatt kontakt och till sist resulterat i att man kunnat planera och genomföra gemensamma projekt, vissa kortvariga men vissa har också levt vidare och fördjupats över längre tid.

I Västra Götaland finns ett, av flera, exempel på **kontinuerlig kontakt i det egna närområdet**. Regionen rymmer fyra kommunalförbund varav tre har etablerade FoU-miljöer. Här träffas

de tre FoU-cheferna regelbundet ihop med en centralt placerad utvecklingsledare i det fjärde kommunalförbundet. Man diskuterar olika aktuella frågor och utbyter erfarenheter. Ibland har man också varit involverade i gemensamma projekt. Liknande exempel beskrivs i andra delar av landet.

I Stockholms län finns ett exempel på ett mer **strategiskt arbete för gemensam utveckling och projekt**. Här täcker fem FoU:er i det närmaste samtliga länets kommuner. Cheferna för dessa möts regelbundet "där vi stärker och lär av varandra". Fyra, av de fem, har specifik inriktning på äldre och har också sökt gemensamma medel för olika forskningsprojekt. I dagsläget driver de tre sådana tillsammans.

Det finns exempel på samverkan av olika slag, men de flesta av dessa handlar om lokal eller regional kännedom om varandra, ett antal exempel finns också på gemensamma projekt som uppstår och därefter avslutas.

Det dominerande intrycket från intervjuerna är att de som har ett etablerat samarbete är nöjda med det och att de som inte är del av ett sådant generellt har önskemål om mer utvecklad samverkan. Samtidigt finns det kommentarer som är mer tveksamma till utökad samverkan. I dessa fall har man ofta viss koll på övriga FoU:er, men inget djupare eller kontinuerligt samarbete. Kommentarererna handlar här i hög grad om att man har begränsad tid och att fokus då måste ligga på det som uppdragsgivarna, alltså kommunerna, har direkt nytta av. Även här ser man dock möjligheter med att utveckla bättre modeller för till exempel individbaserad systematisk uppföljning (ISU).

Vad behövs i framtiden?

Som redan nämnts finns det hos flera av de intervjuade en önskan om mer kontakt med andra FoU-miljöer. Ett exempel handlar om att 'bara veta', eller lätt kunna ta reda på, vad andra arbetar med. Ett annat exempel handlar om att man skulle vilja kunna samlas kring särskilda ämnes- eller temaområden. Ytterligare önskemål är att kunna samordna sig kring vissa studier, där man genom att använda gemensam metod skulle kunna skapa större empiriska material att bygga sina analyser på. Även multicenter-studier kring frågor som är aktuella i flera kommuner har nämnts som en möjlighet. Ett exempel som nämns i det sammanhanget är de olika uppföljningar som genomförs av metoden "Utökade hembesök".

FoU Värmland har mer långtgående önskemål om systematiserad samverkan. Här har man även planer på att ta initiativ till ett samtal med andra FoU-miljöer för att undersöka intresse av att bygga en gemensam forskningsinfrastruktur kring ISU avseende barn och unga. I denna skulle man kunna knyta sig till en gemensam modell och gemensamma forskningsdata. En utgångspunkt för detta är pågående projekt med SKR om en nationell modell för uppföljning och analys samt utvecklingen av processinnovationen "Vaves".⁶ Huvudmannskapet för FoU Värmland är delat mellan akademi och praktik och verksamheten är placerad på Karlstads

---

⁶ "Vaves" står för Vetenskaplig analys för verksamhetsutveckling och har varumärkesskyddats av FoU Värmland.

Universitet. Placeringen på ett universitet, framhåller man, innebär förutsättningar att hantera större mängder data – vilket också kommer ge kommuner möjlighet att exempelvis göra jämförelser sinsemellan. FoU Värmland ser framför sig att ett initiativ till att bygga en forskningsinfrastruktur kring ISU, barn och unga, skulle kunna vara ett första steg i att skapa nationella stödstrukturer för FoU inom olika områden och som en del i arbetet inom de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS). Kanske skulle olika FoU-miljöer kunna fungera som kunskapsnod och hålla ihop ett nätverksbaserat arbete inom olika temaområden. *”På så sätt skulle vi kunna lyfta oss från det lokala och regionala och bygga nationella forskningsnätverk, men där kommunerna och deras behov fortsatt är i centrum och själva utgångspunkten för vårt arbete.”*

Reflektion

Sammantaget finns det ett intresse av att samla flera FoU-miljöer i ett gemensamt arbete kring specifika frågor. Delvis finns detta redan, och det har också funnits både försök till, och konkreta exempel på, gemensamma satsningar under de år som FoU-verksamheterna funnits. Vid sidan av den gemensamma föreningen FoU Välfärd, verkar det dock inte finnas strukturer som hållit över längre tid eller innefattat samtliga FoU:er

Det bedrivs många olika projekt vid landets FoU:er och olika typer av material tas fram. Ofta stannar dock kunskap och användning av denna lokalt – och de involverade medarbetarna går också vidare till nya uppdrag efter ett avslutat projekt. Till en del handlar detta om den finansieringsmodell som många av FoU:erna arbetar utifrån. En projektfinansiering innebär i sig att man går från ett projekt till ett annat, men det motsäger inte att man på ett mer systematiskt sätt skulle kunna bygga en gemensam kunskapsbank.

Den idé som formulerats av FoU Värmland och den strategiska samverkan som de ovan beskrivna FoU:erna i Stockholm beskrivit är exempel som pekar på en stark potential att samla ”FoU-Sverige” på ett sätt som skulle kunna innebära ett stort steg framåt för kunskapsutvecklingen inom de kommunala välfärdsuppdragen. Detta förutsätter dock någon form av samlade kraft med tillräckliga resurser för att hålla samman ett sådant arbete.

Nationell nivå

Nationella aktörer

Vilken kunskap finns då om FoU-miljöerna hos aktörer på övergripande nationell nivå och hur ser representanter för dessa på FoU-miljöernas roll, idag och i framtiden?

Aktörer på övergripande nationell nivå är i detta sammanhang dels statliga aktörer; Socialstyrelsen, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) och Socialdepartementet. Dels medlemsorganisationer som verkar nationellt; SKR, Föreningen Sveriges socialchefer (FSS) och Sveriges Socionomers Riksförbund (SSR). Några intervjuer har också gjorts med personer utifrån deras roll i det nationella kunskapsstyrningssystemet; Partnerskapets kansli och Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning i socialtjänsten (NSK-S). En komplett lista över intervjuade organisationer och representanter finns i bilaga 2.

Det ska poängteras att de som intervjuats talar utifrån sina roller och erfarenheter i de nationella organisationerna, men också att dessa organisationer inte har någon officiell eller beslutad ståndpunkt avseende FoU-verksamheterna.

Vad säger de nationella aktörerna?

Kunskap om FoU-verksamheterna varierar mellan de nationella aktörerna. Några har haft konkret samverkan, eller har tidigare erfarenheter, som innebär att de är väl insatta. För några är området istället relativt nytt. Hos de senare finns en nyfikenhet på att få mer information. Samtliga uttrycker sig positivt om FoU:ernas roll i arbetet med en mer kunskapsunderbyggd verksamhet inom det kommunala välfärdsområdet.

Temat som är tydliga i intervjuerna handlar om FoU-verksamheternas

- närhet till den kommunala praktiken
- betydelse för kunskapsbaserad verksamhet
- relativa osynlighet på nationell nivå
- roll i relation till framtida kunskapsbehov och -utveckling
- möjlighet att hitta resultat
- eventuell resursförstärkning.

FoU:ernas **närhet till den lokala praktiken** framhålls av flera som mycket central. Några exempel får illustrera:

FSS lyfter särskilt det faktum att FoU-projekt i regel utgår ifrån behov som lyfts av företrädare för de lokala praktiska verksamheterna och även att dessa ges möjlighet att påverka vetenskapliga frågeställningar och analyser. *”FoU-miljöerna är ju lite unika i och med att de jobbar på uppdrag av välfärdens aktörer. Det är just den typen av forskning som verkligen uppskattas, som är anpassad efter de behov som finns just nu! De är snabbfotade och ’tjänande’ med målet att det ska bli så bra som möjligt för invånarna.”*

FSS pekar också på hur ”praktiker”, genom FoU:erna, får möjlighet att delta i konkreta projekt och därmed höjer sin egen kunskap och kompetens. De lyfter även exempel på hur ett förtroende som successivt vuxit fram mellan de lokala verksamheterna och ”deras” FoU har lett till forskningsprojekt med mycket trovärdiga resultat – eftersom de som undersöks är mer öppna och *”verkligen berättar vad de gör, inte vad de borde göra”*.

Socialdepartementet lyfter i sin tur fram den styrka som ligger i att FoU-verksamheterna vuxit fram utifrån en lokal efterfrågan och Partnerskapets kansli betonar det nära stöd som FoU:erna har möjlighet att ge ”sina” kommuner.

Olika initiativ har under åren tagits för att stärka den **kunskapsbaserade verksamheten** i kommunerna. Detta är också något som, enligt alla bedömare, kommer att skrivas in i den nya socialtjänstlag som beräknas börja gälla under 2025.

Här menar samtliga intervjuade att FoU-verksamheterna bör ha en självklar roll. Ett citat från Forte kan få illustrera det som flera uttrycker: *”Om socialtjänsten ska vara kunskapsunderbyggd så måste det ju bli ett system med mångfald, som innehåller hela kedjan – från*

ISU till vetenskaplig forskning. Det kommer att behövas många aktörer. Där kan FoU:erna fylla en viktig funktion i den kommande omställningen.”

Flera av de nationella aktörerna uttrycker emellertid förvåning över att FoU:erna och den kunskap och kunskapsutveckling de står för, inte har fått en större roll i de nationella ansträngningar som gjorts och görs för att skapa en starkare kunskapsbas i det kommunala välfärdsarbetet. Forte pekar på att FoU-verksamheterna har nått en hög beviljandegrad med sina ansökningar till programmet *Tillämpad välfärdsforskning*.⁷ SBU lyfter flera olika sammanhang där man borde kunna ha ömsesidig nytta av ett närmare samarbete. SKR betonar FoU:ernas position som ”gränslöpare” mellan praktik och akademi där de arbetar såväl med forskning som med metoder för att praktiskt omsätta olika typer av kunskap.

Socialdepartementet lyfter särskilt att lokal efterfrågan och nationella prioriteringar ofta kan och bör samspela med varandra och att FoU:erna här spelar en viktig roll.

FSS, liksom några av de intervjuade FoU:erna, pekar på att kunskap ju finns och måste sökas hos många olika aktörer. Samtidigt betonar de FoU:ernas roll i att få kunskap även från andra aktörer att komma till användning i praktisk verksamhet. Exempelvis genom att (i samspel med verksamheterna) bidra till att ”översätta” forskningsresultat till praktisk användning.

I flera av intervjuerna med de nationella företrädarna återkommer en bild av att FoU:erna är **relativt osynliga** i på nationell nivå. Detta har tidigare berörts i avsnittet om RSS, men förtjänar att upprepas eftersom det är ett starkt intryck i intervjuerna med nästan samtliga nationella aktörer. Partnerskapets kansli menar att det skulle vara värdefullt om det arbete som bedrivs inom FoU lyfts upp mer, dels resultatet av det, dels hur det skulle kunna bidra i de områden som Partnerskapet har prioriterat. Det skulle kunna stärka både Partnerskapet och FoU:erna.

En SBU-representant beskriver att inom ramen för Partnerskapet, där RSS-representanter ingår, *”pratar [de] inte om FoU-miljöerna specifikt, även om FoU Välfärd är med som en part. RSS:erna representerar många olika verksamheter och FoU-perspektivet hamnar då lite mellan stolarna. Här skulle man vilja att FoU-perspektivet kom in på ett tydligare sätt. FoU-perspektivet, som både FoU-miljöerna, FoU Välfärd och SBU bidrar till, kommer inte lösa allt, men är viktigt och skulle behöva synliggöras på ett tydligare sätt.”*

Undantaget bland de nationella aktörerna utgörs av NSK-S. Förklaringar till att FoU upplevs som mer närvarande här skulle kunna vara att detta nätverks uppdrag handlar om just kunskap, och att FoU därmed ligger närmare i tanken än i sammanhang som kanske har större fokus på informationsutbyte och samverkan. I NSK-S har också FoU Välfärd två fasta representanter, vilket gör FoU-verksamhet synlig i olika diskussioner.

Samtliga nationella aktörer menar att FoU-miljöerna har en viktig **roll i relation till framtida kunskapsbehov och -utveckling**. Man uttrycker att det är olyckligt att FoU:erna inte har en tydligare position på nationell nivå och ser, som redan nämnts, behov av att uppmärksamma dessa. Man poängterar vikten av detta både i relation till aktuella och kommande sociala

---

⁷ Ansökningar från högskolor och universitet beviljas en större andel av tillgängliga medel, men i relation till antal ansökningar från olika miljöer har FoU-verksamheterna en procentuellt högre beviljandegrad. (Muntlig uppgift, Isabelle Carnlöf.)

utmaningar i samhället och i relation till ny lagstiftning och nya utredningar inom välfärdsområdet.

Partnerskapets kansli efterlyser en samlad bild av FoU:ernas pågående arbete och mer samverkan mellan FoU:erna och Partnerskapet i utvecklingsarbeten "...så att när man får upp behov skulle det vara lätt att hitta dem som skulle kunna bidra. Där man skulle kunna ställa frågorna 'Skulle detta vara giltigt för fler? Hur skulle vi kunna jobba tillsammans?' Kanske vill man följa upp samma sak på flera håll i landet, vill testa någonting på flera håll... Innan vi för ut det från nationell nivå. Ur Partnerskapets vinkel så finns det mycket vi skulle kunna göra tillsammans med FoU-miljöerna."

Socialstyrelsen efterlyser också en närmare kontakt med FoU-miljöerna och en modell som skulle kunna samla all den praktiska forskningen som görs av dessa så att den verkligen kunde komma till nytta också för andra delar av landet än där den utförs.

Möjligheten att **hitta resultat** i form av rapporter och eventuellt annat material som produceras av FoU:erna tas upp av flera av de nationella aktörerna. Detta framstår som en av de mer angelägna frågorna och knyter direkt an till ett initiativ som FoU Välfärd tagit och som handlar om att skapa någon form av databas (se nedan).

I nästan alla intervjuer har man spontant kommit in på behov av någon form av **resursförstärkning** för att stärka FoU-verksamheternas möjligheter att mer samlat bidra till kunskapsutvecklingen inom det kommunala välfärdsområdet.

Socialdepartementet menar att stöd till utvecklingen av FoU:er kan ses som en nationell angelägenhet, bland annat eftersom det kan underlätta den lokala tillämpningen av nationella regelverk och riktlinjer.

Det som nämns återkommande är någon form av funktion för att stödja FoU-verksamheterna och lyfta fram den kompetens som de tillsammans både har och utvecklar. Det förekommer flera olika reflektioner i intervjuerna angående hur en sådan funktion skulle kunna se ut, var den skulle kunna vara placerad och hur den skulle kunna finansieras. Tankar om en sådan funktion finns även hos de intervjuade FoU:erna och vi återkommer till detta under rubriken *Vägar framåt?*, nedan.

Flera av de nationella aktörerna lyfter också perspektivet att vi lever i en tid av stora och oroande samhällsförändringar. Till exempel de aktuella globala utmaningar som ligger i klimat- och miljökriserna och den geopolitiska oro som är förknippad med dessa, men också olika maktkamper mellan stora globala aktörer. Det vill säga globala skeenden som får effekter på lokal nivå, bland annat i form av flyktingströmmar, påverkan på nationell ekonomi etc.

I det svenska perspektivet nämns också de utredningar och kommande lagförslag som är aktuella kring olika typer av sociallagstiftning och verksamhetsförändringar inom välfärdsområdet.

I relation till dessa olika utmaningar och förändringar krävs omställningar som måste vara kunskapsunderbyggda och följas upp. Här, menar man, bör FoU-miljöerna ha en central roll.

Reflektion

Hos de nationella aktörerna finns tankar kring att FoU-verksamheterna bör kunna vara mer synliga än de är idag och att den kunskap som genereras här, på ett mer systematiskt sätt, skulle kunna lyftas fram för att komma samhället tillgodo.

När FSS lyfter fram att FoU:erna *"jobbar på uppdrag av välfärdens aktörer"* och att de bedriver forskning *"som är anpassad efter de behov som finns just nu"* tangerar de en större fråga som handlar om vad *"samskapande"* faktiskt är. Fokus ligger ofta på att kunskap från akademiska aktörer, varav vilka FoU-verksamhet utgör en typ, behöver komma praktiken till gagn och omsättas i praktisk verksamhet. Mer sällan talas det om den motsatta riktningen – att kunskap från de praktiska verksamheterna ska nå och påverka forskningen. Att kunskapsutveckling gynnas av ett ömsesidigt utbyte.

FoU Välfärd

Föreningen

Föreningen FoU Välfärd bildades 2001, delvis på uppmaning av Socialstyrelsen, och har en styrelse som väljs av medlemmarna. I föreningens stadgar anges som dess syfte

- att förbereda en årlig rikstäckande FoU-konferens
- att stimulera medlemmar att delta i det offentliga samtalet om behov av lokala FoU-resurser
- att understödja bildandet av nätverk för samarbete och erfarenhetsutbyte
- att vara talesman för FoU-miljöer när staten eller andra riksorgan vill ha en dialog med FoU-miljöerna.

Föreningens ordförande och kassör har ett mindre arvode för att hålla ihop arbetet men i övrigt finns inga resurser för att samlat stödja och vidareutveckla FoU-arbetet.

När det gäller de fyra punkter som nämns i föreningens stadgar har denna utredning inte undersökt dem närmare, men den årliga konferensen genomförs kontinuerligt och har även kompletterats med en årligen återkommande dialogdag och en forskardag för forskningsfrågor relevanta inom FoU. De senare genomförs tillsammans med Socialstyrelsen. Det är framför allt genom dessa aktiviteter som föreningen stimulerar sina medlemmar att delta i det offentliga samtalet och understödjer samarbete och erfarenhetsutbyte. Under senare år har även några nya initiativ tagits, och vi återkommer till dessa.

Vad säger medlemmarna?

I utredningen har tolv av 28 medlems-FoU:er intervjuats. De intervjuade FoU:erna har samtliga en aktiv relation till de aktiviteter som föreningen FoU Välfärd driver och det är uppenbart att föreningen spelar en viktig roll. Nedan följer en sammanfattande redovisning av synpunkter på olika delar av föreningens verksamhet.

Konferens och dialogdagar

De årliga konferenserna och de dialog- och forskardagar som anordnas av FoU Välfärd är väl etablerade och har hög prioritet hos FoU:erna. Samtliga intervjuade betonar värdet av dessa. Konferenserna bygger i stor utsträckning på att FoU-verksamheterna själva beskriver projekt

de arbetar med. Tidigare har uppdraget att arrangera konferensen vandrat runt mellan olika FoU:er, men sedan några år är det styrelsen som håller i detta.

Ett värde i konferenserna, som många återkommer till, handlar om att dessa är ett tillfälle att träffa andra "som arbetar med samma saker". Det är framför allt de något mindre FoU:erna som poängterar detta värde, vilket sannolikt handlar om att man i det lokala sammanhanget inte har så många kollegor och inte får så mycket påfyllnad i sin specifika roll. På den årliga konferensen får man nya impulser, kan följa utveckling som sker i landet, bekräftas i sin yrkesroll och kan även få bekräftelse på att själva verksamheten ses som värdefull. Detta är viktiga kvaliteter också för de större FoU:erna, men här finns även några röster som efterlyser ett program som skulle kunna vara något mer varierat från gång till gång och som är mer professionellt genomarbetat. Även dessa röster betonar dock att de generellt är positiva till arrangemanget, "*vi är positiva till allt – vi vill bara ha mer*".

Nya initiativ

På senare år har FoU Välfärd tagit flera nya initiativ.

- Ett **nyhetsbrev** ska skickas ut två gånger per år under 2023 och 2024, för att därefter utvärderas.
- Ett **forskarnätverk** kopplat till hemsidan har funnits i några år.
- En **forskardag** kring forskningsfrågor relevanta inom FoU, arrangeras sedan 2019 tillsammans med Socialstyrelsen.
- Arbete med en **databas** för FoU-projekt och -rapporter har påbörjats av styrelsen.

I intervjuerna har frågor ställts om de här olika initiativen, förutom om **nyhetsbrevet**, som skickades ut för första gången under pågående utredning. De spridda kommentarer som ändå finns i intervjuaterialet är dock positiva till initiativet.

Flera av de intervjuade menar att **forskarnätverket** är ett bra initiativ, men att det inte har fått den betydelse man hoppats på. Aktiviteten är låg, vilket också bekräftas vid besök på den del av hemsidan som är avsedd för kommunikation inom nätverket. Några intervjupersoner beskriver hur de försökt lägga ut frågor, få igång interaktivitet med andra FoU:er, men utan ett resultat som stimulerat till fortsatt användande. Synpunkter på tekniken förekommer också, där personer upplevt att det varit svårt att komma in på forskarnätverket och svårt att registrera sig. Det finns till sist också en osäkerhet kring om man måste vara disputerad för att få vara med i forskarnätverket och även personer som, trots att de uppfattat att man inte behöver vara det, ger uttryck för att känna sig exkluderade eftersom de inte har en forskarutbildning.

När det gäller **projektdatabasen** är det något som styrelsen, i samarbete med FoU Västerbotten, börjat bygga. Man har uppmanat FoU-verksamheterna att skicka in material och har samlat detta i excelformat. Arbete pågår med att hitta en användarvänlig teknisk lösning för drift av databasen.

Begreppet "Grå litteratur" används ofta om rapporter och motsvarande som producerats utanför högskolor och universitet och som därmed inte är kvalitetsbedömda enligt de modeller som används inom akademien. Sådan litteratur är inte heller sökbar i databaser

uppbyggda för det akademiska sammanhanget. Den kan dock vara av mycket stort värde för olika aktörer. Initiativet med en databas svarar därmed emot ett mycket ofta återkommande önskemål hos såväl FoU-miljöer som hos kringliggande intressenter, att lätt kunna hitta material som producerats hos FoU:erna.

De intervjuade FoU:erna är positiva eller mycket positiva till initiativet, både för sina egna behov av att kunna söka, men också för att de önskar en databas som är sökbar för dem som arbetar i de kommunala verksamheterna. Flera har bidragit med material till den planerade databasen. Det finns emellertid också FoU:er som har avvaktat med att skicka in material. Som anledning nämns tidsbrist, men också en osäkerhet kring om det är värt att lägga arbetstid på detta innan man vet hur initiativet utvecklas.

Det första av de två digitala **seminarier om praktisk forskning** som planerats ihop med Socialstyrelsen genomfördes i mars 2023. Det andra är planerat till i oktober 2023. Några spridda kommentarer pekar på att det första seminariet kändes lite trevande och att form och syfte skulle må bra av att tydliggöras. Osäkerhet kring om man är välkommen som icke-disputerad återkommer också när det gäller seminariet. Av de intervjuade FoU:erna är det emellertid mycket få som deltog i det seminarium som genomförts och det går alltså inte att dra några tydliga slutsatser kring om detta är en utbredd uppfattning.

Hemsidan

För en förening som FoU Välfärd, med medlemmar från alla delar av landet och med lokalt förankrade uppdrag, är en välfungerande hemsida ett mycket viktigt verktyg. I intervjuerna är det tydligt att hemsidan under senare år dragits med en del problem.

Det finns något exempel på en FoU-verksamhet som är nöjd med hemsidan, *"där finns vad jag behöver"*, men det dominerande intrycket är att hemsidan, från att tidigare ha fyllt en viktig roll, successivt fått mindre betydelse för de intervjuade. Det finns återkommande kommentarer om att man tidigare använt hemsidan mycket aktivt, *"jag brukade ha den som min startsida"*, men att man i inte längre har det utbyte av den man tidigare haft och därför i hög grad slutat använda den. Problemen har bestått i en kombination av tekniska problem och av problem med att hålla hemsidan uppdaterad och aktuell. Orsakerna till detta är inte undersökta i denna utredning, men det är inte osannolikt att det handlar om bristande personella resurser och/eller otillräcklig organisering av arbetet.

Övergripande synpunkter

Samtliga intervjuade FoU:er betonar att de har en positiv eller mycket positiv bild av föreningen. De uppskattar särskilt styrelsens arbete med konferenser och dialogdagar. Av de nya initiativ som styrelsen tagit är det framför allt den påbörjade projektdatabasen som lyfts fram.

Parallellt med den positiva bild som ges, finns det en utbredd oro för att styrelsen inte ska orka. Man beskriver att styrelsen utgörs av personer som är strängt upptagna med sina respektive grunduppdrag, ofta med heltidsanställningar som antingen chefer eller forskare/utredare. Man uppfattar att arbetet i styrelsen är ett slags *"halvideellt"* åtagande – med de uppenbara svagheter detta för med sig. En person, med lång erfarenhet av föreningens arbete, fångar det som flera säger: *"Det är inte rättvist att tänka att chefer som*

redan har hög arbetsbelastning ska kunna sköta detta kontinuerligt. De lyckas samla ihop sig till enskilda event, men inte till det kontinuerliga. Det finns ett stort behov av organisatorisk stadga. Kan inte fortsätta bygga på ideellt engagemang som nu."

Vissa FoU:er lyfter också frågor som handlar om att vi lever i en mycket föränderlig tid. Stora samhällsutmaningar, exempelvis klimatförändringar, ökad geopolitisk oro, stora migrationsströmmar med mera, påverkar och kommer ytterligare att påverka, de svenska kommunerna och de välfärdsverksamheter de ansvarar för. Frågor som ställs handlar om vad FoU-verksamheterna ska ha för roll i relation till dessa förändringar och de nya utmaningar som följer med dem. Man lyfter behovet av att "ligga före", göra framtidsorienterade analyser och fortsatt utveckla sina arbetssätt för att på relevanta sätt kunna bistå kommunerna i en ny tid. Också i detta hoppas man kunna få stöd genom föreningen.

I några av intervjuerna framkommer även önskemål om att FoU Välfärd skulle kunna uppmärksamma olika socialpolitiska frågor och ta en tydlig roll i samhällsdebatten.

Vad säger de nationella aktörerna?

De nationella aktörer som har en uppfattning om föreningen FoU Välfärd grundar den huvudsakligen på intryck ifrån när de möter representanter från styrelsen i de formella sammanhang som skapats genom RSS, NSK-S och Partnerskapet. Representanter för FSS beskriver framför allt kunskap om föreningen i andra hand, genom de FoU-verksamheter som de har i sin närhet lokalt.

SKR och Socialstyrelsen är undantag och har även, var för sig, under längre tid haft mer kontinuerliga kontakter med styrelsen. Socialstyrelsen arrangerar också årliga dialogdagar tillsammans med föreningen.

Samtliga nationella aktörer har ett positivt intryck av sina möten med företrädare för FoU Välfärd och det har redan framgått att de också är positiva till fördjupade kontakter med FoU-miljöerna och därmed med föreningen.

Reflektion

FoU Välfärd fyller uppenbarligen ett viktigt behov för sina medlemmar. Särskilt betonas konferenser och dialogdagar, med de möjligheter till interaktion som de innebär. Man ser positivt på nya initiativ som tagits och har också förhoppningar om stöd i relation till nya samhällsutmaningar.

Samtidigt kan konstateras att arbetet med att driva föreningen och dess olika initiativ vilar tungt på styrelsen. De utmaningar som framträder handlar också till stor del om diskrepansen mellan styrelsens ambitioner att kontinuerligt utveckla sitt och föreningens arbete och bristen på administrativa resurser för detta. Detta gör systemet skört. Att årligen ha kraft att samla ihop sig för att genomföra, den för många så viktiga, konferensen kan sannolikt vara en tillräcklig ansträngning. Det är tveksamt om det under nuvarande förutsättningar finns energi att också utveckla konceptet, vilket efterlysts i vissa av intervjuerna.

Ambitionen med en gemensam projektdatabas är en illustration av hur styrelsen tar ett efterlängtat initiativ, men där man också hamnar i att "lägga rälsen medan man kör tåget". Man har varit angelägen om att påbörja arbetet – och därför gjort det innan man har en

långsiktig teknisk och pedagogisk modell för databasen på plats. Förutsättningarna för att verkligen kunna driva utvecklingen framåt genom den här typen av initiativ är svaga och kräver ett stort mått av ideellt arbete av enskilda personer. När det gäller just databasen kan det också finnas andra, befintliga, lösningar att eventuellt ansluta till. Att göra en grundlig undersökning av förutsättningar och konsekvenser av en sådan lösning kräver emellertid också arbetstid.

De nationella aktörer som möter representanter för styrelsen i olika sammanhang har alla en mycket positiv bild av hur dessa lyfter viktiga frågor och konstruktivt bidrar till fördjupade diskussioner i olika frågor.

Vägar framåt?

Samlat bidrag till kunskapsbaserat arbete

I utredningen finns en total samstämmighet om att FoU-miljöer som arbetar med de kommunala välfärdsuppdragen har en viktig roll i att utveckla kunskapsunderbyggda arbetssätt i relation till dagens och framtidens utmaningar. Inte minst genom att FoU-verksamheterna kan utgöra en brygga mellan akademi och praktik och bistå med kunskap som gynnar båda dessa sammanhang. En vetenskaplig kompetens som kan gynna det praktiska arbetet – och en förståelse och anknytning till det praktiska fältet som kan gynna den vetenskapliga produktionen inom akademien.

Det är samtidigt tydligt att mycket av den kunskap som idag genereras i de olika FoU-miljöerna stannar på lokal nivå och att det här finns en underutnyttjad potential. Utifrån sina olika perspektiv efterlyser de intervjuade parterna, på olika sätt, en förändring. Denna förändring skulle handla om att öka kommunikationen mellan FoU-verksamheterna, samordna vissa processer, samla fler FoU:er kring gemensamma projekt och arbetsmodeller, utveckla modeller för att lätt kunna hitta material som produceras vid enskilda FoU:er, med mera.

Önskemålen är inte nya och initiativ har också tagits för att möta flera av dem. Dessa initiativ lever dock ofta under en tid men falnar sedan, i brist på tid att driva dem eller på grund av att centrala personer går vidare till annat. I detta heterogena och rörliga landskap finns det behov av en stadga, en tydlig struktur som kan förvalta initiativ så att de leder till utveckling av modeller och arbetsformer som i sin tur kan leva vidare och fördjupas över tid.

FoU Välfärds fortsatta roll

Utredningen visar att föreningen fyller en viktig roll för medlemmarna och att styrelsen arbetar med de frågor som uppfattas som viktiga. Samtidigt är det också tydligt att föreningen inte har tillräckliga resurser för att kunna motsvara de behov som formuleras av såväl medlemmar som av aktörer på nationell nivå.

Det råder stor samstämmighet om att det finns behov av någon form av resursförstärkning för att stärka FoU-miljöerna i att kunna bidra mer samlat till den övergripande kunskapsutvecklingen och användningen av kunskap på nationell nivå. Att denna uppfattning dominerar bland FoU-miljöerna själva är knappast förvånande. Det som är intressant är att de flesta intervjuade aktörer med nationell överblick/nationellt ansvar delar uppfattningen.

Samstämmigheten i frågan gör att det finns anledning för styrelsen att, tillsammans med intresserade aktörer, gå vidare och undersöka konkreta möjligheter för en resursförstärkning.

Eftersom det ändå är osäkert om en resursförstärkning kan åstadkommas, behöver föreningen och dess styrelse även fundera över om, och i så fall hur, man kan stärka arbetet utifrån befintliga resurser.

Nedan ges två exempel på hur FoU Vålfärd fortsättningsvis skulle kunna arbeta, dels en som utgår från fortsatt arbete utifrån befintliga resurser, dels en som bygger på att det är möjligt att åstadkomma en resursförstärkning.

Fortsatt arbete med befintliga resurser

Utredningen ser några olika möjligheter för fortsatt arbete utifrån befintliga resurser:

Utöka styrelsen numerärt

- FSS är, liksom FoU Vålfärd, en medlemsorganisation. Här har man valt att arbeta med en mycket stor styrelse (19 personer). Detta bland annat för att kunna fördela arbetet på fler personer. Samtidigt har FSS också visst administrativt stöd för sitt arbete och betonar vikten av detta.

Koncentrera arbetet på det mest väsentliga

- Konferensen och dialogdagarna. Dessa nämns återkommande som helt centrala av medlemmarna. Dels för att träffa och lära känna varandra och få information om vad som händer "hos de andra", dels för att bli stärkta i sin yrkesroll.
- Hemsidan. Hemsidan är helt central för löpande information och utbyte och behöver upplevas intressant, innehållsrik, användarvänlig och uppdaterad.
- En databas. Det finns ett stort behov, både hos FoU:erna och hos professionen i stort, av att lätt kunna hitta material från FoU-verksamheterna. Det gäller dels färdigt material, rapporter med mera, men också information om pågående (kanske även planerade) projekt.

Utveckla konferenserna för ökad samverkan mellan FoU:erna

- Många vittnar om betydelsen av kaffepauser och middagar på de årliga konferenserna för att knyta kontakter som kan leda vidare till gemensamt arbete. Här finns möjlighet att genom olika workshop-metoder ge mer utrymme för denna typ av kontakt-skapande och gemensam utveckling.

Utveckla tematiska noder.

- Bygg ett system där enskilda FoU:er fungerar som noder för olika tematiska områden (jfr idé från FoU Värmland, s. 13).

Ovanstående förslag skulle kunna hjälpa styrelsen och föreningen att fokusera sitt arbete något utifrån givna ramar. Effekten skulle dock sannolikt huvudsakligen stanna vid en något bättre arbetsmiljö för styrelsen. Ett förslag på denna nivå skulle knappast bidra till att på allvar öka den samhällseliga nyttan av FoU-miljöernas arbete. Vissa aktiviteter skulle också behöva prioriteras bort.

Förslaget om att utveckla tematiska noder är ett undantag. Det skulle både bygga på och bidra till ökad samverkan och ett mer systematiskt samarbete kring olika frågor och områden. Utan en övergripande och samlande funktion löper emellertid också en sådan modell risk att vara mycket personberoende.

Fortsatt arbete, med resursförstärkning

Utredningen ser att för att FoU Välfärd verkligen skulle kunna utveckla sitt arbete till stöd för medlemmarna, och för att kunna ge ett större nationellt bidrag till det kommunala arbetet, skulle det krävas någon form av resursförstärkning. Dock skulle det troligen vara tillräckligt med en relativt liten förstärkning, kanske motsvarande en heltidstjänst (med vissa verksamhetsmedel) i form av ett slags kanslifunktion. Bedömningen är att en sådan skulle vara avgörande för att samla och lyfta FoU-miljöernas gemensamma arbete. Den kunskap som genereras hos FoU:erna skulle då exempelvis kunna vila på större empiriska material, den skulle kunna bli betydligt mer synlig på nationell nivå och resultat skulle kunna komma till bredare användning än idag. Därmed skulle denna kunskap på ett betydligt tydligare sätt än idag bidra till lösningar på dagens och morgondagens samhällsutmaningar.

Om ett kansli skulle byggas upp hos FoU Välfärd skulle ett uppdrag förslagsvis bestå av att:

Facilitera samverkan mellan landets olika FoU-miljöer genom att

- etablera och hålla samman kontinuerlig kommunikation med medlems-FoU:erna
- facilitera intern kommunikation mellan de olika miljöerna
- etablera digitala mötesplatser för olika yrkeskategorier på FoU:erna
- bevaka och (om relevant) koppla samman projekt när FoU:er har uppdrag inom samma ämnesområde
- bistå FoU-miljöerna i gemensamt utvecklingsarbete, exempelvis en etablering av kunskapsnod
- bistå FoU-miljöerna i att samordna gemensamma ansökningar om externa medel.

Facilitera styrelsens arbete genom att

- i samarbete med ordföranden förbereda styrelsens möten
- fungera som sekreterare på styrelsemöten och i andra förekommande sammanhang
- hålla samman organiserandet av föreningens årliga konferenser
- hålla samman organiserandet av den årliga dialogdagen
- hålla samman organiserandet av den årliga forskardagen.

Ansvara för övergripande arbete med

- hemsidan
- övrig kommunikation
- en projektdatabas.

Bistå styrelsen i att

- bevaka nationella aktiviteter och hålla styrelse och medlemmar uppdaterade
- förbereda kontakter med nationella aktörer
- bevaka nationella beslut, utredningar etc av betydelse för FoU-verksamheterna
- besvara remisser och liknande.

Uppräkningen ska ses som ett förslag till uppdrag och skulle naturligtvis löpande anpassas till aktuella behov.

En kanslifunktion skulle vidare kunna delas upp på 2 – 3 personer för att motsvara de olika kompetenser som kan behövas för att möta ovanstående uppdrag.

Styrelsen skulle även fortsatt ha ett stort ansvar, dels som uppdragsgivare för kanslifunktionen men också för kontakt med flera av de nationella nätverken och aktörerna. Ordförande och kassör bör även fortsatt ha ersättning för det arbete de lägger ned. Likaledes skulle visst arbete även fortsatt vila på de enskilda FoU:erna, exempelvis att bidra med material till både konferenser, databas och hemsida. En kanslifunktion skulle emellertid kunna stödja både styrelse och enskilda FoU:er i respektive uppdrag.

Om föreningen skulle välja att engagera sig mer i den socialpolitiska debatten skulle uppdraget till en kanslifunktion också kunna innebära att exempelvis ta fram underlag för debattinlägg av olika slag, bygga kontakter med andra aktörer inom fältet, med mera.

Behovet av en stödfunktion skulle fortsatt vara aktuellt också om en sådan placerades hos någon av de nationella aktörerna. Det skulle i så fall kräva en fördjupad diskussion om gränsdragningar avseende ansvar och roller.

En resursförstärkning i form av en samlade funktion behöver vara lyhörd och agil i relation till de olika FoU-miljöerna. En potentiell kanslifunktion behöver ha en tonvikt på facilitering och stöd, inte på styrning, av FoU:ernas verksamhet.

En kanslifunktion placerad hos FoU Välfärd skulle inte göra andra aktörer eller initiativ onödiga. Till exempel skulle SKR kunna samla och stödja ett nätverk av FoU-chefer, på motsvarande sätt som beskrivits att de och Vetenskapsrådet gör inom andra områden. Det vore också önskvärt om FoU-verksamheterna generellt kunde bli mer synliga på den nationella arenan, i RSS-nätverk och andra sammanhang. En kanslifunktion skulle sannolikt underlätta kontakter och samarbete mellan olika aktörer inom kunskapsutvecklingsystemet.

Ekonomi

Det förekommer olika idéer kring hur en resursförstärkning skulle kunna **finansieras** och olika typer av statliga medel har nämnts som möjligheter, men förslag har också förekommit om att FoU:ernas respektive huvudmän skulle kunna bidra med medel eller att medel skulle kunna sökas från exempelvis Allmänna arvsfonden. Det är dock viktigt att se att en resursförstärkning skulle behöva fungera långsiktigt. Den kan initialt finansieras av exempelvis projektmedel, men en plan behöver i så fall utarbetas för att säkra en långsiktighet.

En placering hos föreningen FoU Välfärd skulle också behöva lösa vissa arbetsgivarfrågor. Här finns några olika alternativ. Ett sådant skulle kunna vara att föreningen köper tjänst/er av exempelvis en enskild FoU (eller av några). Ett annat alternativ är att köpa tjänst/er (exempelvis kommunikativt stöd) av en fristående konsult.

Här behöver fortsatta diskussioner föras inom styrelsen och med olika aktörer med intresse i frågan.

Den **omfattning** av en kanslifunktion som nämnts i olika intervjuer, motsvarar ungefär en heltidstjänst. Det är också utredningens bedömning att detta skulle vara en rimlig nivå och ett tillskott som snabbt skulle kunna få stor betydelse. Till lönekostnader bör också läggas vissa omkostnader för resor samt för teknisk drift och uppdatering av föreningens hemsida, utveckling av databas med mera.

Nedanstående beräkning är en utgångspunkt för fortsatt diskussion.

Kostnad	Per år	Beräkning
Lön	624 000	52 000 x 12
Sociala avgifter	312 000	50% x 624 000
OH-kostnader	327 000	35% x 936 000
Omkostnader	250 000	Resor, hemsida, databas etc
SUMMA	1 513 000	

Referenser

Avby, G & Melke, A (2022) Socialtjänsten som en hållbar kunskapsorganisation. I *Socialvetenskaplig tidskrift, årgång 29, nr 2/2022*.

Dalarnas forskningsråd/Sveriges kommuner och landsting (2010a) *FoU i kommuner, landsting och regioner – delrapport tre från IKA-projektet*. Cicero tryck

Dalarnas forskningsråd/Sveriges kommuner och landsting (2010b) *FoU i landsting, regioner och regionförbund – delrapport fyra från IKA-projektet*. Cicero tryck.

Hjelte, J, Eliasson, B och Berg, E (2022a) Changes in ideas on knowledge governance in the context of social services in Sweden. In *Nordic Social Work Research*, DOI: 10.1080/2156857X.2021.2024242

Hjelte, J, Westerlund, A & Höög, E (2022b) At the Interplay Between Needs and Expectations: Regional Perspectives on Being an Intermediary Support Structure in Knowledge Governance. In *Nordic Journal of Social Research*. DOI: 10.18261/njsr.13.2.5

Höög, E, Eliasson, B (2023) *Samma utmaningar – nya former. Dialog som verktyg när FoU-miljöer och kommunernas socialtjänster möts*. Rapport, FoU Västerbotten. In press.

Jacobsson, K och Meuwisse A (2020) 'State governing of knowledge' – constraining social work research and practice. I *European Journal of Social Work*. VOL. 23, NO. 2, 277–289

ISSN: 1369-1457 (Print) 1468-2664 (Online) Journal homepage:
<https://www.tandfonline.com/loi/cesw20>

Kommunförbundet Norrbotten/Kommunförbundet Skåne/Sveriges kommuner och landsting (2016) *Utanför det akademiska rummet*. © SKL. Malmö: Printhuset Electra AB

Möller, P (2005) *Forskning och utveckling i kommuner, landsting och regioner – en delrapport från IKA-projektet*. Sveriges kommuner och landsting/Dalarnas forskningsråd. Stockholm: Åtta45 Tryckeri AB.

Ohlin, P (2007) *FoU-strategier i kommuner, landsting och regioner – delrapport två från IKA-projektet*. Sveriges kommuner och landsting/Dalarnas forskningsråd. Stockholm: KLF Grafisk Produktion.

Sveriges kommuner och landsting (2015) *FUI-miljöer i offentlig verksamhet – forsknings- utvecklings- och innovationsmiljöer i kommuner, landsting och regioner*. ISBN: 978-91-7585-296-6. Tryck: Åkesson & Curry.

Tydén, T (red) (2009) *Gott & blandat. Om FoU-miljöer i kommuner, landsting och regioner*. Dalarnas forskningsråd, Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting. Intellecta Infolog 2009

BILAGA 1 Intervjuade FoU-miljöer och enskilda personer

FoU Fyrbodals kommunalförbund

FoU Helsingborg

FoU i Norrköping

FoU i Väst, Göteborgsregionen

FoU Malmö Stad

FoU Nordost

FoU NU

FoU Sörmland

FoU Valfärd Region Uppsala

FoU Valfärd Värmland

FoU-enheter Skaraborgs kommunalförbund

FoUI Norrbottens kommuner

Märit Malmberg Nord. Mångårig FoU-medarbetare med långvarigt kommunikationsuppdrag kopplat till FoU Valfärd.

Elisabeth Höög. Forskare vid Institutionen för epidemiologi och global hälsa, Umeå universitet. Medförfattare till flera aktuella texter om FoU-verksamhet i Sverige.

BILAGA 2 Intervjuade nationella aktörer

Akademikerförbundet SSR
Monica Engström och Fredrik Hjulström

Forte
Isabelle Carnlöf, ansvarig för programmet Tillämpad välfärdsforskning

FSS – Föreningen Sveriges socialchefer
Monica Persson (ordf), Lena Holmlund och Anna Burston

NSK-S - Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning i socialtjänsten
Mats Collin, (ordf)

Partnerskapet för kunskapsstyrning i socialtjänsten (kanslifunktionen)
Åsa Wassbäck, Camilla Wiberg, Eva-Britt Lönnback-Yilma och Anneli Jäderland

SBU – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering
Sofia Tranaeus och Maral Jolstedt

SKR – Sveriges kommuner och regioner
Eva-Marie Rigné

Socialdepartementet
Jan Rehnberg och Ola Florin

Socialstyrelsen
Johanna Kumlin